

Het Grondwettelijk Hof

In 1980 werd de oprichting van het Arbitragehof (sinds 2007: Grondwettelijk Hof) in de Grondwet ingeschreven. Op 1 oktober 1984 werd het Hof plechtig geïnstalleerd. Artikel 142 van de Grondwet en de bijzondere wet van 6 januari 1989 regelen zijn werkzaamheden.

Algemeen

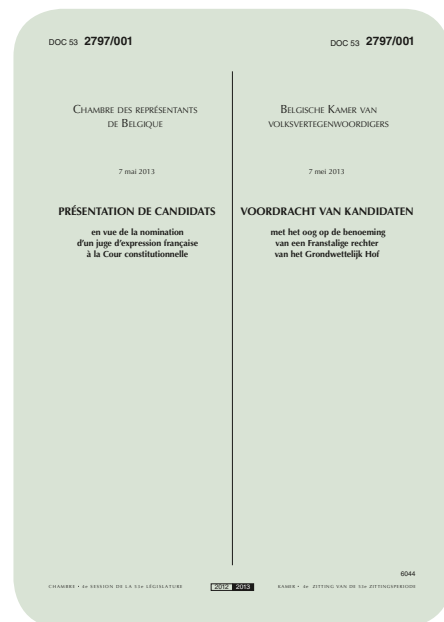
In een federale staat, waar de bevoegdheden verdeeld zijn tussen verschillende overheden, zijn conflicten niet uitgesloten. De federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten zijn nevensgeschikte besturen, d.w.z. dat ze binnen hun bevoegdheden en op hun grondgebied gelijkwaardig zijn. De vraag rees dus wie oordeelt als een van die overheden haar bevoegdheid te buiten gaat. Vandaar de nood aan een onafhankelijke scheidsrechter. Zoals in andere Europese federale staten werd deze taak in België toevertrouwd aan een onafhankelijk en gespecialiseerd rechtscollege, dat buiten de hiërarchie van de hoven en rechtbanken staat. Dat onafhankelijk rechtscollege werd in 1980 Arbitragehof genoemd omdat het als opdracht had toe te zien op de grondwettelijke bevoegdheidsverdeling. Nadien kreeg het Hof er andere bevoegdheden bij (zie keerzijde). In mei 2007 kreeg het Hof een nieuwe naam: Grondwettelijk Hof.

Samenstelling

Het Hof bestaat uit twaalf rechters: zes Nederlandstaligen en zes Franstaligen. Elke taalgroep bestaat uit drie juristen (universiteitsprofessoren, magistraten...) en drie gewezen parlementsleden (Kamer, Senaat, gewest- en gemeenschapsparlamenten) die ten minste gedurende vijf jaar een parlementair mandaat hebben uitgeoefend.

De rechters van de twee taalgroepen kiezen elk een voorzitter die in een beurtrol afwisselend als voorzitter 'in functie' optreden voor een termijn van één jaar.

De rechters moeten ten minste veertig jaar oud zijn. Ze kunnen hun ambt uitoefenen tot de leeftijd van 70 jaar.

Voor elk opgevallen ambt worden twee kandidaten voorgedragen, beurtelings door Kamer en Senaat, met een tweederde meerderheid. De Koning (de regering) benoemt één van die twee voorgedragen kandidaten.

Werking

Elke zaak wordt behandeld door een kamer van zeven rechters (drie uit elke taalgroep en de voorzitter van het Hof). Ze beslissen bij meerderheid.

Het Hof wordt bijgestaan door referendarissen en door twee griffiers (een Nederlandstalige en een Franstalige).

Taak

- ▶ **Optreden als onafhankelijk scheidsrechter tussen federale Staat, gemeenschappen en gewesten**

De hoofdtaak van het Hof is het oplossen van bevoegdheidsconflicten tussen de federale Staat en de gemeenschappen en de gewesten. Als één van die overheden wetten, decre-

ten of ordonnaties goedkeurt die haar bevoegdheid te buiten gaan, vernietigt het Grondwettelijk Hof die wetten, decreten of ordonnaties.

► De naleving van bepaalde grondrechten van de burgers verzekeren

Het Grondwettelijk Hof ziet toe op de naleving van enkele artikelen van de Grondwet: de artikelen 8 t.e.m. 32 (rechten en vrijheden), 170, 172 en 191.

Het Grondwettelijk Hof kan wetten, decreten of ordonnaties die deze grondwetsbepalingen schenden, nietig verklaren.

Bij bijzondere meerderheidswet kan de federale wetgever bovendien de toetsingsbevoegdheid uitbreiden tot andere grondwetsartikelen, hetgeen gebeurd is bij de bijzondere wet van 9 maart 2003.

Het Hof is niet bevoegd om zich uit te spreken over de grondwettigheid van akten van de diverse uitvoerende machten, of over verordeningen en reglementen van provincies en gemeenten. Voor die aangelegenheden is de Raad van State (zie fiche 30.00) bevoegd.

► Antwoorden op prejudiciële vragen

Rechters van andere hoven en rechtbanken kunnen (soms moeten) vragen aan het Grondwettelijk Hof of een wet, decreet of ordonnantie die ze moeten toepassen in een concreet geschil, strijdig is met de Grondwet (de artikelen 8 t.e.m. 32, 170, 172 en 191 of de bevoegdheidverdelende regels). Dat noemt men een prejudiciële vraag. De rechters wachten op het antwoord van het Grondwettelijk Hof om uitspraak te doen. Als het Grondwettelijk Hof antwoordt dat de betreffende wet, het decreet of de ordonnantie inderdaad strijdig is met de Grondwet, wordt die niet toegepast en staat een nieuwe termijn van zes maanden voor vernietiging door het Grondwettelijk Hof open.

► Nieuwe bevoegdheden

De bevoegdheden van het Grondwettelijk Hof werden in 2014 opnieuw uitgebreid. Naast de bovenvermelde opdrachten

- toetst het Grondwettelijk Hof de wetten, decreten en verordeningen aan het in de Grondwet verankerde principe van de federale loyaliteit;
- gaat het Hof de grondwettigheid na van een eventuele volksraadpleging die door een gewest zou worden georganiseerd;

- onderzoekt het Hof de beroepen tegen beslissingen van de Controlecommissie inzake de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezing van de Kamer van volksvertegenwoordigers.

■ Wie kan een beroep tot nietigverklaring indienen?

- De Ministerraad, de gemeenschaps- of de gewestregeringen.
- De voorzitters van Kamer, Senaat en de gemeenschaps- en gewestparlementen, op vraag van tweede derde van de leden.
- Elke persoon die aantoonbaar dat hij een persoonlijk belang heeft bij de nietigverklaring.

■ Procedure

Elk beroep tot nietigverklaring van een wet, decreet of ordonnantie moet worden ingediend binnen zes maanden na de publicatie ervan in het Belgisch Staatsblad.

Het verzoekschrift dat wordt ingediend bij het Grondwettelijk Hof moet het onderwerp van het beroep vermelden en gemotiveerd zijn.

De verzoeker kan ook vragen dat de wet, het decreet of de ordonnantie waarvan hij de nietigverklaring vraagt, geschorst wordt. Dit kan enkel wanneer de verzoeker een moeilijk te herstellen ernstig nadeel ondervindt door het bestaan van een wet, decreet of ordonnantie. Een verzoekschrift tot schorsing van een wet, een decreet of een ordonnantie moet worden ingediend binnen een termijn van drie maanden na de publicatie ervan in het Belgisch Staatsblad.

De procedure is in hoofdzaak schriftelijk en tegensprekelijk. De toegangsdrempel werd laag gehouden. De partijen gebruiken hun eigen taal. De procedure is kosteloos en de partijen hoeven niet vertegenwoordigd te worden door een raadsman. De arresten worden gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad, in drie talen (Nederlands, Frans en Duits).

Meer info
www.grondwettelijkhof.be